

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

12 de Episcopis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

creat. tit. 26. c. 1. 4. c. cum nuper. 25. de cens. lib. 3. Decretal. tit. 39. Et etiam Metropolitani ab omnibus suffraganeis consecrati, vel ordinari debent, *Clemens lib. 3. constitutio. Apostolica, ca. 20.* episcopus autem a tribus episcopis scilicet, Metropolitano iubente, c. si episcopus, c. 6. c. sequenti, de tempor. ordin. ¶ Metropolitana Ratiem seu Moscoviticam, auctoritatem suam a Patriarcha Constantinopolitano habent, qui aliquando eligebantur conuocatis omnibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, & prioribus monasteriorum, inquisitione facta viri sanctioris vite per monasteria & eremos. Nunc vero aiunt principem ad se certos conuocare solere, atque ex eorum numero vnum suo iudicio deligere, *Sigismundus liber Baro in comment. rer. Moscoviticarum, dum de religione agit.* ¶ Archiepiscoporum ¶ auctoritas maxime in episcopis sibi iuppis est, quibus in synodo Antiochena iubetur, vt ad Metropolitanum respiciant, nihilque noui audeant facere in suis parochiis sine conscientia & consilio eius: nec Metropolitanus, sine eorum consilio: quod lege etiam Franca antiqua statutum est per Carolum Magnum, *lib. 1. legis Franca, ca. 8. de suffraganeis episcopis.* Habet archiepiscopus sibi subditam propriam diocesim iurisdictione ordinaria, vt episcopus quilibet: & ultra, aliam in suffraganeos exercet potestatem, vt pote qui habet totius prouincie sollicitudinem, c. 1. 2. c. 9. *quæstio. 2. ratione cuius procuratoris a suffraganeis ad illum deferuntur, c. 1. de offic. leg. lib. 1. Decretal. tit. 30. d. c. cum ex officio.* Cognoscit de controuersia, quam clericus habet cum aliquo ex suffraganeis, *can. si clericus, 11. quæst. 1.* & suppledo episcoporum negligentiam, agt quod episcopi est officium, *can. cum scimus, 9. quæst. 3. c. per thas, 40. §. fin. de sentent. ex com. lib. 5. Decretal. tit. 39.* Quare prouinciam percurrit vt uisitet, inquitur, emendet subditorum vitam & acta illi huius vicissim subsidia, quæ procuraciones dicuntur, confertur, *c. cum ex officio, de præscripto. c. 1. c. 14. ca. cum nuper, de censibus, apud Gregorium.* Atque dum ita diocesim inspicit, potest pontificalibus uti insignibus, & iubere crucem ante deferri, *ca. 1. ut lite pendens, lib. 2. Decretal. tit. 16. c. an, qua, de priuileg. benedicere populo, etiam in locis exemptis a sua iurisdictione, dummodo sint in sua diocesi, Clemens archiepiscopo, de priuileg. apud Clemens.* ¶ Nec ¶ possunt iure episcopi presbyteri illi subditi sui eius & aliorum coepiscoporum consilio, in aulam imperatoriam proficisci, ex constituti. ne yacodi Antiochena, *can. si quis episcopus, 23. quæst. 8. §. nos autem, quomodo episcopi in Aulhen. vel nisi permiserit summi pontificis expressa dispensatio.* Nam Gelasius, Papam in consultiis Metropolitanis gratiam commentus in aulam principis, episcopis face-re posse uoluit, *ca. quo an, ca. 23. quæst. 8.* Iulium archiepiscopis in Maticensi concilio, ne sine pallio missas celebrent, in *Matrisconen. concil. sub Pelag. c. 4.*

De Episcopis. Cap. 12.

- 1 Episcoporum & presbyterorum aliquando commune officium, & quare diuisum.
- 2 Episcopi tempore legis Moscaica.
- 3 Dioceses episcopales quales, & unde.
- 4 Dioceses quando episcopatus factæ.
- 5 Episcopus quis eligi potest, & qualitate boni episcopi.
- 6 Episcopus eligendi quale seruitium requiritur.
- 7 Episcopi a quibus eligantur.
- 8 Episcopus quando plebe interueniente electus.
- 9 Episcopum non electi hereticus.
- 10 Episcoporum electio quando ad principes pertinet, & quando eius adempta est.
 - Henricus 5. Cesar inuestituræ extorsit episcoporum, excommunicatus remissi, eod.
 - Baculus & annulus inuestitura episcoporum, eod.
 - Honorius Papa, antea Lambertus dictus, eod.
- 11 Henricus primus rex Anglia episcopos inuestire præsumsit, sed relapsere coactus.
- 12 Nicephorus Phocas orientis Imperator episcoporum institutorum sui usurpauit lege, qua fuit postea subiecta.
- 13 Alexii Comneni, de episcopo eligendo, sanctio.
- 14 Nominatio ad prelaturas regis Gallorum.
- 15 Episcoporum eligendorum in Gallia forma.
- 16 Andium & Alenconius reguli nominant ad prelaturas.
- 17 Episcopum princeps lascius ordinans excommunicatus, & episcopus ipse.
- 18 Princeps non potest interesse electioni episcoporum, ut eligens.
- 19 Episcopum eligunt iure eius ecclesia canonice, & qua forma.

- 20 Absens an suffragium electionis committere alicui, & cui possit.
- 21 Episcopi ordinatio qua forma ab aliis episcopis fiat.
- 22 Episcopi electio intra 3. menses fieri debet, & postea intra tres alios confirmari: aliquando fit deuotio iuris ad superiorem.
- 23 Episcopus non consecratus, gerere non potest que sunt ordinis: quæ iurisdictionis pontificalis autem sunt, potest.
- 24 Episcopus non adeptus possessione, bullis expeditis, nunc relictæ beneficia conferat.
 - Idem 25. 26. 27. & seq.
- 25 Regalia principis non euanescent, ante consecrationem episcopi.
- 26 Episcopus nisi consecratus, stricta iurisdictione episcopus non dicitur.
- 27 Episcopatus qui sunt, iuris regalia.
- 28 Confirmatio tradit dominium prelatura.
- 29 Possessionis beneficii adeptio quando precipue desideratur.
- 30 Episcopi boni honore digni.
- 31 Nicephorus Imperator orientis Manichæus, & eius mori.
- 32 Episcopatum sedium distinguendarum ratio.
- 33 Episcopalis officii, & potestatis que sint.
- 34 Decime beneficiorum quare non debentur nunc episcopis.
- 35 Annona cura episcopis demandata.
- 36 Episcopo datus a rege Clotario sicutus regis.
- 37 Episcopalis iurisdictionis apud Moscouias, & apud nos.
- 38 Episcopalis cura symbolum, baculus, & annulus.
 - De baculo pastorali, eod.
- 39 Baculi loco præfertur episcopo apud Uioptensis ceruus, & quare.
- 40 Annulus, myhra, quid significant, in episcopo.
 - Myhra, eod.
- 41 Episcopalia vestimenta, baculus, annulus, myhra, sandalia, chirotheca quid significant.
- 42 Episcopis prohibita in alios episcopatus transitio, & dinagatio, & ambitus.
- 43 Episcopum translatio non prohibita, si relictæ fiat.
- 44 Episcopi portatus seu titularis qui, & ius.
- 45 Episcopus non delegat, que ordinis sunt, nisi episcopo.
- 46 Chorepiscopi qui dantur, & eorum munus.
- 47 Chorepiscopi que non poterant, exsequi.
- 48 Chorepiscopi sublati.
- 49 Episcoporum sacramentum.

Episcopi ¶ nomen quid significet, iam satis antea, supra cap. 2. i. Ed. admodum est, & curæ & sollicitudinis esse. Fuit autem aliquando presbyterorum, & episcoporum commune officium, donec ortæ sunt contentiones & schismata in ecclesia Dei, & quique suos vel suæ potestatis esse putabat quos baptizasset: qua de causa per totum orbem decretum est, vnum & certum presbyterum ceteris præesse, *D. Hieronymus super epist. ad Titum, can. olim, 95. dist. 11. can. legitimus, 93. dist. 11. Euseb. Pamphil. lib. 6. historie, c. 33. & in histor. Tripur. lib. 4. c. 24.* Testatur at Neemias episcopatum etiam in lege antiqua fuisse, & episcopum fuisse tunc Leuitarum in Hierusalem Azi filium Bani, filium Hasabiaz, &c. *Esdræ cap. 11. vers. 22.* ¶ Vt ¶ episcopi etiam auctoritatem vtroque testamento conseruati iuris esse diuini, distinctionem tamen episcopatum iuris positui. Quemadmodum & diocesim antiqua est, & ante admisionem Christianum dogma apud Ethnicos diuisio, quæ aut nihil, aut parum immutata est in episcopatum territorio, ad noua ad priorum similitudinem facta est. ¶ Sic ¶ Beatus Rhenanus scribit Romanorum magistratum diocesim, apud Christianos episcopos gubernandas suscepisse, & Romanos diocesim vocasse, quas ad imitationem procuraciones, dicere possumus, *Beatus Rhenanus lib. 3. rerum Germanicarum de diocesibus Imperii Romani in libro qui inscriptus notitia vtriusque orbis, & apud Sextum Rufum consularum, in Compen. histor. Mutuati hoc nomen Romania Grecis, quibus diocesis est administratio: vt apud Æschinem diocesis tunc alexos, administratio ciuitatis, vt Herodianus dicit, lib. 6. de principum temp. tunc tunc alexos tunc alexos tunc diocesis, tunc tunc alexos, tunc alexos tunc alexos.* Cetero minores prouincias diocesim nominat, vt ne omnium, Cicero 3. epist. famil. inquit, diocesim, quæcis Taurum sunt, omniumque earum ciuitatum magistratus, legationesque conueniunt. Erad Atticum, mirifica expectatio nostrarum diocesim. Ab hac ergo procuracione populi diocesim episcopus dicitur queque, qui præpositus est ecclesie Dei, vt ei bene præsit: & episcopus in ecclesia, & ecclesia in episcopo, *can. scribere debes, septima quæstione prima.* & caput diocesim episcopus, *ca. cum non locat, cap. 12. de præscriptio. b.* ¶ Episcopatus ¶ factus

facta sunt dioceses non statim simul ab initio, sed successu temporis, prout Christianorum creuit numerus, & disseminata fides, facta primum aliquae ecclesiae sub curionibus, alijs sub abbatibus, & ex his facti episcopatus. Sic Rex Dagobertus notus sedes episcopatum instituit Argentoratensem, Constantiensem, *Beatus Rhen. lib. 2. rer. German.* Sic Miesla siue Miezlaus Polonorum primus Christianus rex, Dioceses & Basilicas illarum distribuit, & ex his quasdam episcopales, quasdam archiepiscopales distinxit, ad tantis, & decimas dari statuit anno 9. dom. 965. *Martin. Crome. lib. 2. de reb. Pol.* Verum id approbante summo Pontifice, veluti cũ circa annum dom. 1376. in Russia episcopales sedes Premisliensis, Vladimirensis per principem institutae sunt, consulto & stante Gregorio xi. Sum. Pontif. *idem Crome. lib. 13. de reb. Pol.* sic Carolus Magnus Bremensem episcopatum fundauit, anno dom. 788. *Alb. Kran. lib. 2. c. 14. & 15.* & alios, vt & fecerunt alii reges & Caesares, de fundatione & institutione quorundam episcopatum & archiepiscopatum tractat *Henricus Pantaleon* parte 1. *protopographe in Bonifacio 1. Archiepiscopo Magun.* anno 736. Fecit & sine illis summo Pontifex, ex episcopibus archiepiscopatus, & ex alijs ecclesijs episcopatus: vt quando a Ioan. 22. facta est ex episcopali, archiepiscopalis sedes, & ecclesie Montis Albanis, S. Pauli, de Riuijs, de Lumberijs episcopales, in *saluator. de prob. lib. 3. extr. usq. communium.* Aliquando & Londini auctore Laufranco habitum est antistitum, & sacerdotum concilium, in quo decretum est, vt aliquot sedes episcopales, quae in oppidulis ac pagis antea fuerant, in vrbibus & locis celeberrimis constituerentur, *Polyd. Virg. lib. 9. hist. Anglie.* multorumq; annorum te uoluntate variata fuit prouinciarum diuisio facta ab Anacleto, *Anacleto id est. utur episc. 2. qui tertius a D. Petro fuit pont. sum. Iliacius Angelus orientis Imperator quoque statuit, vt episcopales ecclesiae in Metropolitanas per eum electae gauderent honore Metropolitanano, saluo tamen iure quod in eas erat ante Metropolitanis, & iure eligendi Metropolitanam, ex sanctionibus canonicis convenientibus episcopis, in *constit. Iaschi. lib. 1. tur. Orientalis. pr. 7. et in *uilegion. 2. c. 1. Ex quibus eligantur & fiant episcopi, alia non potest rector dari regula, ea, quam praescribit D. Paulus, qualitates eius percurrens, i. ad *Timoth. 3. c. qui episcopatum, 8. q. 1. & ad *Timum. c. 1. Diuus Clemens, lib. 2. constit. c. Apostol. c. 6. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, oportet enim ipsum irreprehensibilem esse, ad *Tit. c. 1. §. 1. quomodo oportet episc. in *Auth. vnus vxoris virum, can. 1. can. acutus, can. onatantum, c. 2. 6. dist. sobrium, can. ecclesie principes, 35. dist. ornatum, can. Parsimoniam, 41. dist. prudetem, c. 1. & c. qui ecclesiasticis, §. ecce quod sacrarum, 36. dist. pudicum, 43. dist. in princ. hospitalium, c. 1. vers. ordinandus, 42. dist. non violentum, can. 1. can. vinolentum, 35. dist. can. 1. 4. 4. dist. non perculforem, sed modicum, c. 1. & can. episcopum, 35. dist. non litigiosum, non cupidum, c. 1. & c. honorum, 47. dist. sed sua domui bene praeposito, can. sicut, §. necesse, 47. dist. Si quis enim domus suae bene praeselle velit, quomodo ecclesiae Dei diligentiam adhibebit? Quia cura aliorum praefectus, ostendere debet quomodo oportet: alias in domo Dei conuertatur, c. cum in *conuictis, c. 7. de *electio. lib. 1. Decret. tit. 6. ff. Proinde f. sunt in episcopis perquisitiones, seu vt dicitur examinationes, antequam ordinentur, vt sint, can. qui episcopus, 33. dist. natura prudentes, doctiles, moribus temperati, vita casti, sobrii, vigiles, negotijs suis cauentes, humiles, affabiles, misericordes, literati, in lege domini instructi, fideles catholici. Et haec inquisitiones saltem in serutinio electionis faciendae sunt summarie & de plano, si noti sint eligendi. Serutinium quippe, neque in cogitatione consecratione omitendum est, can. 1. 2. 3. 4. dist. c. 2. 7. dist. ca. que ipse, 38. dist. Circa autem ignotos plene haec examinatio faciendae est, non in alijs, c. de *Petro, 75. dist. can. valde, 94. dist. gl. in can. qui episcopus, in verbo, examinatur, 23. dist. Neque debet eligi bigamus, c. 1. & 2. 26. dist. ignarus, c. penult. & fin. 28. dist. c. nisi cum pridem, §. pro defectu, de renuntiat. nec negotiorum secularium imperitus, can. unico, 39. dist. Valentinianus Caesar occidentis scribens ad omnes orientales episcopos de determinatione concilii Illyrici de consubstantialitate trinitatis in fine admonet de creandis episcopis, vt eligantur ex sane mentis & doctriinae, qui magistratum episcopalem gesserint, praefecti, si quidem extiterint: si minus, ex ipsi presbyteris similiter presbyteri & diaconi, ex ipso sacro clericorum ordine, qui non ex curia, vel ex militari magistratu selecti, *Nicephorus Calix. libro undecimo, ecclesiast. historiar. cap. 30.***********

7 Quibus t. parro personis eligatur episcopos, & qua forma, inferius, Deo suuente, latius explicamus, cum agimus de legitimis

modis conferendi beneficia. Varia enim obseruanda & distinguenda sunt in his tempora, & principum iura, postulationes, & nominationes. Fuitque hoc ius primum penes Apostolos, *Actorum 20. Eudius 1. ab Apostolis ordinatus Antiochenis. Ignatus episc. 1. 2. deinde penes sacerdotes & presbyteros ciuitatum, ahibito suffragio plebis: nam populus flagitabat episcopum, & saepe ad seditionem vsque in illo contentio fiebat, *D. Cyprianus libro 3. Epistolarum. episc. 5. Sic idem Cyprianus lib. 1. Epistolarum. episc. 4. Plebs t. obliquens praecipis dominicis, & Deum metuens, a peccatore praeposito separare se debet, nec se ad facilligii sacerdotis sacrificia miscere, cum ipsa maxime habeat potestatem vel eligendi dignos, vel indignos recusandi. Quod & ipsum videmus de diuina auctoritate descendere, vt sacerdos plebe praesente, sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur. Sicut in Numeris Moysi praecipit dominus dicens, *Numerorum cap. 20. Prebende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum filium eius, & impones eos in montem coram omni synagoga, & c. Suffragatur Athanasius, dum ait, Sed vt demus querelam aliquam aduersum me susceptam esse, meumque inter res nomen receptum esse, non tamen oportuit in mei locum Arrianum, aut qui Arriana saperet, subrogari, sed secundum ecclesiasticos canones, prout Apostolus praecipit, congregatis populis vna cum spiritu sancto, qui episcopum constituunt, publice & in praesentia clericorum episcopum postulanti inquisitionem fieri, atque ita omnia canonice peragi. *D. Athanasius episc. 1. de persecutione sua ad Orthodoxos. D. Ambrosius non dum baptizatus praedialis homo, missus ad seditionem compescendam Mediolanum a Valentiniano Caesare, consentiente in eum populo & clero, ipse in episcopum electus est, & postea baptizatus & consecratus, *Theodorus lib. 7. historie Tripartit. ca. 8. Nicephorus Calixtus libro undecimo, historie ecclesiast. c. 32. Ex auctoritate etiam concilii Carthaginensis 4. examinatus & inuentus plene instructus, cum omni consensu laicorum & clericorum, & conuentu totius prouinciae episcoporum, maximeque Metropolitanam vel auctoritate vel praesentia, ordinandus episcopus, can. qui episcopus, 23. dist. c. si quis in 5. 4. episc. Leonis. Quod & synodus tertia Carthaginensis statuerat, c. illud, c. 23. dist. c. Adhibebatur autem populi confirmatio, vt ante eam posset obicere quilibet, si quid is haberet criminis, & vt testimonium haberet electus etiam ab iis qui foris sunt, c. licet, 8. quest. 1. c. iubemus, de consecrat. dist. 1. vide glossam in d. can. illud in verb. plebe, 23. dist.*****

¶ Non tamen eligit episcopum haereticus, can. fin. 9. q. 1. ¶ Circa t. annum domini 780. in synodo habita Romae, electio summi pontificis, archiepiscoporum, & episcoporum, cum omnibus inuestituris Carolo Magno concessa, *Sigibert. & in can. Adrianus, 63. dist. Sabellia. Ennea. 8. lib. 8. Sed postea hoc ius rediit ad summum pontificem & cardinales, vt supra cap. 3. docui. Rursus tamen anno ab incarnatione domini 1111. Henricus quintus Caesar coronatus, a Paschali 2. carcere detento antea, & a quibusdam episcopis collectis iniurijs & terroribus extortit privilegium & inuestituras episcoporum, id est, baculum & anulum, & ita Imperator cum suis episcopis in synodo vel conuenticulo concluderat, inuestituras episcoporum pro more antiquo Imperatori esse retinendas, *Abertus Krantz. lib. 5. cap. 30. & 33. Ceterum cum Imperator Roma abiisset, synodus Paschalis Romae celebravit, in quo privilegia, & inuestituras, & pacem, ei per minas & metum concessa renouauit, idem Krantz. lib. 5. ca. 34. 37. 38. Atque Calixtus secundus summus Pontifex, qui post Paschalem 2. & Gelasium 2. Romae pontificalem sedem acceperat, Imperatorem Henricum quintum excommunicationis vinculo innotauit: qua ratione impulsus cum videret a se regnum paulatim deficere, & exemplum patris sui mente reuolueret, atque metu anathematis quo vegebatur, collecta generali curia apud Wormatiam inuestituras episcoporum, videlicet baculum & anulum in manus legati apostolici nomine Lamberti, qui postea fuit Papa Honorius, publice resignauit, per quem etiam ab anathemate est absolutus: Papa quoque tale privilegium Imperatori scripsit, vt episcopi omnes tam Cisalpini quam citra, non prius episcopi ordinentur, quam per manus Imperatoris de regalibus sint inuestiti, *haec ad verbum apud Gothfridum Viterbiensem in *pamtheon seu Chronicorum parte 17. in Henrico 5. Polydorus Vergilius tradidit huius Imperatoris tempore Hericum primum Britanniae seu Angliae regem elatum victoris, tantum sibi sumere coepit, vt sua dumtaxat auctoritate episcopos faceret, & factis episcopatum possessionem daret. Et circiter, inquit, haec tem-****

pora principes vbiq; gentium ceperunt illi sibi ius declarandum episcoporum vindicare, quod & hodie mordicus tenent. Hos tamen Anselmus religio- nis antistites, tanquam abortiuos religionis filios consecrare recusat, sed parum proficit, donec Patialis 2. sum. Pont. consultus, regem ab sententia abire coegit.

2 Polyd. Virgilius lib. II. historia Anglia in Henrico 1. ¶ Fuit ¶ & Imperator Orientis Nicephorus 2. Phocas qui successit Constantino 9. circa annum domini 965. qui legem tulit, subscribentibus quibusdam incautis, menteque parum prouidis episcopis, ne Imperatoris iniussu crearetur vllus episcopus, exstat. constitutio eius in libro 1. iuris Orientalis, inter eius constitutiones. 4. titulu. πειδ μηδ επι επικλησις κληρικους πλάτνειν & iisque mortuo aliquo episcopo, aliquem suorum submisit, qui definitos faceret sumtus, ipse autem quod reliquum erat de redditibus accepit. Sed & hanc legem fustulit, vt maiorum omnium fontem, quum detraheret Deo & possessionibus ecclesiasticis, vt qui factam ab eo, qui imperium iuuauerat, Basiliius iunior porphyrogeneta Cesar orientis, mense Aprili, indictione 1. anno a creatione mundi 6495. sic enim Græcice computat annos & restituit leges priuilegiorum ecclesie, in d. lib. 1. iuris Orientalis in post predictam Nicephori constitutionem.

3 titu. πειδ κληρικους των επικλησιων. ¶ Legimus ¶ tamen postea factum decretum ab Imperatore Alexio Comneno primo in presentia convocata tunc synodi consentientis vnaque determinantis, mense Maio, indictione anno ab orbis 6565. orta contentione de Metropoli Basilæ, & Metropoli Madytana vidalis pastore, nam a Patriarcha Constantinopolitano, an a Metropolitibus Heracleano & Aachirano, quorum erant episcopatus, antequam per Imperatorem erecta fuissent in archiepiscopatus. Statutumque Imperatori licere pontificalem thronum ecclesiis largiri & episcopatus vel archiepiscopatus in Metropoles erigere, eaque que ad electionem pertinent, & reliquam dispositionem, prout ipse voluerit describere. Verumtamen Patriarchæ permittitur, ne aliter a quo alialtam de cuiuscunque ecclesie primatu charitam confirmet: nec eius præfules inter archiepiscopos vel Metropolitanos recipiat, quam dignos cognouerit, & si indignos viderit rescribat Imperatori, in iure Orientali, lib. 1. in constitutionibus Alexii Comneni, 1. titulu. 3. πειδ επι επικλησιων εις πωλεσι πωλεσι. ¶ Quod ¶ ius fere, & eadem cum summi Pontificis auctoritate regibus nostris Gallicis in synodo concessum est in nominatione ad prælaturas dignorum faciendâ, ut de regia ad prælaturas nominatio in concordatis. ¶ Quam ¶ tamen nominationem in conueta seu comitiis generalibus Aureliæ habitis anno domini 1160. in constitutione Aureliæ habitis artic. 1. in formam electionis ecclesiis cathedralibus adhibitis nobilibus & clero & populo transferri voluerat, vt tribus nominatis, seu electis princeps vnam ex his delectum summo pontifici nominaret confirmandum: sed illa constitutio non fuit vltu seruata. ¶ Andium ¶ & Alenconius Reguli, nominatione ad prælaturas vtantur in suis ditionibus, regis permissu, sed ita, vt huius nomine ac postulatione diploma Pontificis summi postuletur. ¶ La ¶ que ordinatio est summo pontifici reseruata, quemadmodum iure pontificio a principe vel rege, episcopus ordinari non potest, & si inuestituram dent excommunicantur, can. si quis deinceps ¶ sequen. 16. quæst. 7. Et alii episcopi qui per laicum inuestituram recipiunt, & inuestiti deponuntur, d. can. si quis, & can. omnis, 63. distict. ¶ Nec ¶ interesse potest princeps iure communi electioni cum canonicis eligentibus episcopum, vt eligat cum ipsis, præcipiat, vel disponat, Messana, de electio. can. laici, can. nullus, 63. distict. ¶ Canonicis ¶ quippe libera est in ecclesia cathedrali electio sui episcopi, iisque solis, ca. in Genesi, c. ecclesiis, 2. c. Cumana, cap. cum in veteri, c. congregato, ca. bona, 2. de elect. apud Gregorium, quamuis antea ad summum pontificem pertinerit, can. 1. 22. distict. gloss. in c. quanquam, de elect. Potest tamen capitulum in electione faciendâ eum admittere, qui de iure interesse non potest, dummodo omnes canonici consentiant, & vel vnus non repugnet, c. scriptum de elect. Eligunt canonici ecclesia viduata pastore, sede vacante, ca. vt circa, ca. quam sint, c. cupientes, de elect. & ibi gloss. sepulto mortuo episcopo, non prius, c. Nouatianus, ca. non iurem, 7. quæstio. 1. infra tres menses a die vacationis, c. ne pro defectu, c. cum in cunctis, de elect. c. postquam, 50. distict. congregatis illis in ecclesia, vel alibi in ciuitate, loco idoneo, c. cum terra, & c. quod sicut, de elect. c. in Genesi, c. quâquam, eodem titu. absentibus canonicis, veluti in actualio capitulari vocatis, cum tempore & dilatione ad ventendum sufficiente secundum loci intercedendum, c. 1. de dilatio. Doctor in Auhen. hoc ius porrectum, de sacrosanct. eccles. cautione adhibita, ne nimium pro-

regetur electio, cum periculum est in mora, ca. cum inter, & ca. ne pro defectu, de electio. dummodo sint in provincia, vel extra, commode vocari & venire facile possint, non aliter, gloss. in c. cum in ecclesiis, de præbendis, in 6. gloss. in c. quod sicut, si autem, de elect. In ciuitate citantur vel vocantur canouici, per campanæ pulsationem, c. in causis, de electio. extra ciuitatem, per literas, vel per nuntium, gloss. & Doctores, in c. causum, & c. in c. Cumana, de elect. Duplex que citatio, prima, vt ad sint certo loco ad electionem faciendam, altera, vt ad electionem veniant. ¶ Et ¶ quâuis abientes commode venire non possint, tamen vocari debent, ca. quod sicut, si autem, & c. cum inter vniuersus, & gloss. & Docto. in c. quia propter, de elect. Quia abiens iusto impedimento, vel non legitimo consentientibus aliis canonicis, potest vocis suffragium alii committere per literas, c. scriptum, cum gloss. & c. quia propter, de elect. apud Gregorium, c. si quis vno, eod. tit. in 6. Si committat vni de capite, d. c. quia propter, & ibi gloss. & Doct. non enim alteri potest iuris præsentibus canonicis, c. constitutus, de appellat. nec etiam per literas ipse vocem, vt dicunt, seu suffragium fert abfens, c. si quis in foro, & ibi Doctores, de electio. in 6. ¶ Auctoritate ¶ apostolica quæ ordinationes episcoporum, ab vniuersis qui in eadem fuerint provincia episcopis, sunt celebrandæ, qui simul contentientes scratium cum precibus perficiant, manus cum sanctis euangelis ad moueat dominica die, hora tertia orantes, factaque vocatione prophetarum exemplo vngentes, c. 1. 75. distict. Nam cum ordinatur episcopus, duo episcopi imponunt manus, quibus tenent euangelium codicem super caput & verticem eius, vno super ipsum fundente benedictionem, reliquique episcopi qui ad sunt, manus eius tangunt, c. episcopus, 23. distict. Sunt alie electionis & confirmationis episcopi ceremonie & solemnitates, de quibus late tractat Berachinus tract. de episcop. 1. parte, lib. 3. 1. & 2. parte libri. ¶ Electio ¶ episcopi, vel archiepiscopi intratres menses a vacatione ecclesie fieri debet, c. postquam, 50. distict. alioquin olim ad summum pontificem deuoluebatur, c. dilectus, de concess. præbend. eligendi facultas, hodie ad proximum superiorem, archiepiscopum, vel primate, c. ne pro defectu, c. 41. de elect. apud Gregorium, c. nulla, de concess. præbend. Intra tres alios etiam menses confirmari debet, can. quoniam quidam, 100. distict. c. quoniam quidam, 75. distict. ab archiepiscopo, can. extra consuetudinem, & can. fin. 64. distict. c. cum dilectus, 32. de electio. apud Gregorium, vela summo pontifice. Confirmationem præcedit electio, hanc sequitur consecratio, vt notant interpretes, Berachinus tract. de episcop. in 3. parte 3. libri, gloss. in c. prouide, de elect. in 6. ¶ Episcopus ¶ post electionem & confirmationem quidem est, si tamen consecratus non sit, quedam, quæuis episcopalia sunt, gerere non potest quæ ordinis sunt: & ita ante consecrationem quæ iurisdictionis sunt, recte exsequi potest, nempe excommunicate, corrigere, iuramenta recipere a vassallis, inuestire, beneficia conferre, & similia, ca. nostri, de elect. apud Gregorium, ca. 1. & c. inter corporalia, de translat. episc. & c. transmissam, de electio. Quæ ordinis minime, eo quod eorum potestatem tantum accipiat in consecratione: qualia sunt, clericos ordinare, & deponere, christina consecrare, benedicere virgines, ecclesias vel altaria consecrare, & similia, c. quod sicut, §. præterea, de elect. can. quamuis, 68. distict. ¶ Vbi ¶ tamen de facto quæsitum, num episcopus qui nominatus a rege, confirmatus est per summum pontificem, vel qui a summo pontifice habet prouisionem, bullis consecratus, non tamen adhuc adepta possessione, possit beneficia conferre. Quæ in re distinguendum censet, an quæstio sit de episcopatu, in quo rex ius regaliorum habet, an de alio. ¶ Nam ¶ regalia principis, non euane- scunt, quæ competunt ratione vacationis ecclesie episcopalis, nisi consecratione facta episcopi, atq; post electionem, nominationem, & confirmationem sum. pont. integramanent, & ita rex fructus interim percipit, beneficia iure regaliorum conferunt, nec cogitur ante consecrationem episcopo dare inuestituram, Annul. Russem, tract. Regal. 59. priuilegio. ¶ Quod ¶ stricta iuris ratione episcopus non dicatur, nisi consecratus sit, c. licet, de translat. episc. c. sua, de his que sunt a Prælatibus sine consen. cap. Pan. in c. eam, de rescript. ¶ Episcopatus ¶ iuris regaliorum enumeratos habes apud Egid. Magistr. tract. regal. c. 4. Ceterum in episcopatu, qui regalis iuris non est, episcopus ad nominationem principis legitime confirmatus, vel sine nominatione ab eo, qui confirmandi ius habet, poterit conferre beneficia sine consecratione, vt dixi, & ante possessionem adeptam, literis & codicillis seu bullis inuatiuatis, vel prouisione obtenta, Berach. in tract. de episc. lib. 3. in par. 2. principibus, nu. 8. per c. nostri, de elect. ¶ Confirmatio ¶ namque tradit

tradit dominium praelaturae. Innocentius in cap. ex parte, de arbitrio. Bald. in Margarita in verb. electio, prouisiuque, seu collatio beneficii transferri, si illa acceptetur, cap. si tibi ablati, de preben. in 6.

29 ¶ Et si possessio adepto tunc deturum exquiritur: quia corporalis est, si alterius interit: si agatur de publicanda renuntiatione intra tempus conueniens, si de infirmis resignantibus, aut de similibus in quibus fraus committi potest, si palam non eatur in possessionem, secundum praescripta regularum cancellariae, quae de his latæ sunt. In sacerdotiis autem & praelaturis, quæ vel morte, vel alia certa ratione & vere vacant, & conferuntur, illa possessionis exacta non obseruatur quæstio & solemnitas, Rebuffus in praxi beneficiorum, dum de resignatione agit, quæuis non melateat, hac in re varias fuisse easque pugnantem interpretum sententias, quas videto apud Ioannem de Seta in tracta. beneficiorum, 2. par. quæst. 15. Is tamen tandem concludit cum distinctione, vt si quis alius in possessione prior sit praelaturæ, licet iniuste, is cui collatio facta est & confirmatio, non possit administrare vel conferre, non adepta possessione legitime, alioquin enim spoliare possidentem, & diceretur intrusus, ius propria auctoritate sibi usurpans, iureque suo, si quod haberet, priuandus, ca. cum qui, de preben. in 6. lex stat. quod mor. caus. si quis in rama, C. unde vi, l. 1. C. de suffrag. can. placuit, 16. quæstio. 6. contra, si quis praelaturam consequatur, quam alius, nec iniuste vel iniuste possideat, licere ei administrare & beneficia eius ante consecrationem conferre, per c. transmissa, & c. qualiter nostri, de electio. apud Greg. c. auaritia, eod. tit. in 6. Dummodo, vt plerique tradunt, consuetudo in ea praelatura sit antea obseruata, ne administratio concedatur ante adeptam possessionem, per d. c. transmissam. Nisi, vt Host. tradit & prædictus Io. de Seta, ubi supra, dixerimus, hanc consuetudinem reprobendam, tanquam quæ possit esse damnosa, iuxta cap. cum venerabilis, & c. auaritia, de electio. in 6. Ego autem in ea sententia sum, episcopum vel alium antistitem, non posse se immiscere actibus iurisdictionis nec collationis, quouique diplomata seu bullas suæ collationis & confirmationis susceperit, aut concesserit fuerint, atque in illis vim maiorem, quam in adeptione possessionis facio: quod ita exigat extranagans, in iuncta, De electio. in Extrauag. communibus. Et ita Panormitanus, de curasse obseruari scribit, in d. c. qualiter, de electio.

30 ¶ Cuius tamen dignitatis sint episcopi, ceteræ munus illorum & auctoritas satis fidem facit, finisque, & rationes cur præfati sunt populo Dei. Quamobrem & eos principes pique homines ab omni labe hæresion & superbia alieni, coluerunt, & honores regios fere, & aliquando maiores eis detulerunt: vt contra, perdit homines & impietatis mancipia, eos vt caput, dominum, cui illi inferuntur ludibrio habuerunt de re Christiana nõ bene sentientes. ¶ Ex tamen quorum grege Nicephorus orientis Imperator, qui iussit daciibus bellis, episcopis & clericis mancipiorum loco vti, proque sua auctoritate in ardes episcopales & monasteria diuertere, eorumque rebus pro arbitrio abuti, libr. 1. iuris Orientalis, in consiliis. 3. Nicephori, titulo τρεῖς ἀξιώτητων, erat autem hic Manichæus, qui tandem & misere obtruncatus cepit pœnarum æternarum certum argumentum exhibere, post mortem etiam decalato capite ludibrio habitus a Chrumno rege Bulgarorum, Ioannes Monachus seu Zonara, in eius vita. & Ioannes Cuspin. in

31 ¶ Scopus tamen & finis distinctionum episcopaliū sedium, & præfecturarum harum sacrarum est, qualis totius sacri ordinis ecclesiastici, vt omnia cum ordine, & ad laudem Dei, & in ædificationem ecclesie sine confusione fierent, ne acephali clerici, veluti sine fræno, remoto locorum intercapidine summo Pontifice opprobrio Christiano nomini essent, & quisque in sibi deputata contineretur cura, sollicitudo ecclesiarum diligentius haberetur, & pleraque alia fierent, quæ huic pontificio muneri committuntur. ¶ Et tamen quæ ad illos pertinent, vt consecratio virginum sacrarum, cap. 1. de tempor. ordm. can. si iuber, 26. quæstio. 6. dedicatio, consecratio, & inauguratio, cap. per episcopum, cap. 9. de consecrat. ecclesie, vel alt. a. lib. 3. Decret. tit. 4. o. can. nemo, de consecrat. dist. 1. ecclesiarum. Ad episcopum etiam pertinet consecratio, seu benedictio corporalis, seu lineæ lineæ iuxta statutum Eusebii S.P. in cap. consulo, de consecratio. dist. 1. De vasis etiam & vestimentis ecclesie, idipsum sentiunt plures post Thom. 3. par. quæst. 72. art. 1. in cap. vestimenta, & c. vasa, dist. 1. Alii dicunt, quod presbyteri ea possunt benedicere etiam præsentem episcopo, in can. ecce, 95. dist. 1. can. quæuis, 98. dist. 1. dummodo in benedictione christinate opus non sit. Erit Abbates etiam intra sua claustra posse benedicere: quidam tamen alii

id ad priuilegium illis concessum referunt, ex cap. Abbates, de priuileg. in 6. cap. accedentibus, de excessibus pralar. Et ita etiam debere abstinere a consecratione calicis Abbates & alios, eamque relinquere debere Episcopo, propter vñctionem, quæ tibi necessaria est, dixit Geminianus in d. cap. abbates. quæuis contrarium videtur sentire in abbate, qui vtitur pontificali bus ornamentis, Cardinal. in Clem. attendentes, de stat. regul. facit cap. vnic. de sacrosanct. vñction. M. hi autem tuta videtur sententia, dicere, benedicere vestes sacras missæ, & similia, non pertinere ad simplicem sacerdotem nisi ex delegatione vel priuilegio S. Pontificis. Concessit ita Sixtus quartus S. Pontifex sacerdotibus ordinis Minorum, vt possint benedicere quæcunque ornamenta ecclesie vel altaris, vel sacerdotales, & alia corporali excepto, vt ait Rosel. in verbo consecratio, § primo. Eadem concessit priuilegia Six. 4. fratribus ordinis sancti Dominici presbyteri. Tamen in priuilegio Minorum Leonis 10. S. P. incip. Inter ceteros, quædam addita, quæ non omnibus concessa videntur sed certis, dum dicitur. Quodque generales illius, nec non prouinciales, ac eorum vicarii eiusdem ordinis Minorum, corporalia & alia ornamenta ecclesiastica suorum locorum ac domorum, præter calices & patenas benedicere valerent, concedimus, ite q prædicti possint, quando episcopi nolunt vel negligunt ecclesias, cœmeteria, capitula sua vtiue solemniter benedictione benedicere, & eas pollutas, vel ea polluta quomodo cunq, aqua prius per aliquem Catholicum episcopum, vt moris est, benedicta, reconciliare. Ordinatio clericorum, tit. l. tempor. ordinatio. Et tit. l. de ordinatis ab episcop. qui renuntia. episcop. tota 71. dist. 1. aut facultas permittendi per licentias commendatitias, quas dimissorias vocant, vt ab aliis ordinantur, cap. primatus, cap. ab extraneo, 71. dist. 1. tota 72. dist. 1. ca. fraternitatis, cap. 5. de clericis non resident. lib. 3. Decretal. titulo quarto. conficere christina, cap. illud, 95. dist. 1. can. si iuber sanctitas, 26. quæstio. 6. limite seu confirmare baptizatos, can. 1. & ca. manus, de consecratio. dist. 1. 5. Solemniter anathematizare, cap. debent, 11. quæstio. 1. ecclesias duas vnire, cap. sicut vnire, de excess. pralarior. Clement. vnic. § final. de rebus ecclesie non alienan. vniam in duas diuidere, nouas erigere, cap. ad audientiam, in 1. in fin. de eccl. ad. sic. Ex causa, propter motum correctionem bis in anno concilia seu synodos cogere, can. propter ecclesiasticos, 18. dist. 1. & in legibus Francisci Caroli Magni, lib. 1. cap. decimo tertio. Index etiam clericorum est iuxta dieceles tantum ordinarius, alii extraordinarii, ca. scriptum, can. scitote, can. denique, can. placuit, can. de illis, 6. quæstio. 3. can. per singulas, c. saluo, can. si autem, can. archiepiscopus, ca. conuictus, 9. quæstio. 3. cap. 1. de offic. ordinar. Et Honorius tertius, summus Pontifex, hæc & res quæ horum causa episcopo debentur, vna constitutione refert, cap. conuente, de offic. & potest. iudic. ordinar. Et ibi late interpretes. quæ & aliis iuribus suffulta est: quæ sunt canonica obedientia, cap. si autem vobis, & can. absit, 11. quæstio. 3. Dinus Ignatius episc. 5. & 6. Deuter. cap. 17. subiectio & reuerentia, Ecclesiast. cap. 7. & 1 ad Timoth. 5. can. ecce ego, 95. dist. 1. can. fin. 99. dist. 1. institutio & destitutio, can. cum ex inuictio, de hæres. cap. cum & plantare, de pri. & correctio clericorum, c. irrefragabili, & cap. licet, de offic. ordinar. reformatio, cap. vult, 18. quæstio. 2. censura ecclesiastica, cap. corripiantur, 26. quæstio. 3. cap. querelam, de verborum significat. Iurisdicatio causarum fori ecclesiastici, cap. si diligenti, de foro competen. fere per totam, 6. quæstio. 3. pœnitentia, cap. si episcopus, de senen. excommunic. in 6. ubi gl. numerat. casus episcopales, sacramentorum collatio, cap. cum inter vos, & ca. quanto, de consecrat. synodus, tota 15. quæstio. 7. synodaticum vel cathedralicum, cap. cum canonicis, & cap. olim, de censib. cap. placuit, 10. quæstio. 3. quarta decimationum, can. vobis, can. concessio, & can. placuit, 12. quæstio. 2. ca. cum super, de sepult. Illud tamen dignum obseruatione, vt tertia pars quæ ex decretis antiquorum conciliorum dabatur episcopis a patto chianis ecclesiis, ca. quatuor, & ca. de retributis, 12. quæstio. 2. & ca. decreuimus, 10. quæstio. 1. hodie non detur, nisi ecclesiam factam tectamve conferuent, sed relinquatur curionibus cum hoc onere, can. placuit, can. presens, can. vicio, 10. quæstio. 3. Datur & episcopis quarta vel aliqua pars oblationum, mortuorum, vel ex consuetudine, can. decernimus, can. de his, can. antiquos, 10. quæstio. 1. cap. 1. cap. 2. cap. certificari, de sepult. visitatio annua, vel procuratio, moderatum auxilium, cap. cum Apostolus, in ihibemus, de censib. c. 1. §. fin. vt ecclesiast. benef. sine qua que diminutione conferantur, can. cauendum, 10. quæstio. 3. Omnium in summa ecclesiarum, monasteriorum que regimen, sollicitudo, & cura pertinet ad episcopum loci, can. omnes Basilica, 16. quæstio. 7. can. obitum, 61. dist. 1. ca. Decretum, & ca. regenda, 10. quæstio. 1.

Episcopus solus sacerdotibus, & ministris honorem dare potest, quamuis solus auferre non possit, *can. episc. 67. distinct. cap. felix. 15. q. 7. c. 1. de heretic. in 6 Sed & in constitutionibus Caroli Magni capitularibus transactis cum episcopo regni, cautum, vt episcopi emendandi inuestuos habeant licentiam, & corrigendi intra suam prouinciam viduas auctoritatem, in capitul. Caroli Magni, cap. 5. Idem in Aquisgrani functionibus, iussit vt eorum, qui ordinari cupiunt, fides & vita ab episcopo diligenter discutatur, & sic ordinentur: quod & nouella Iustiniana comprehensum est, *No- uella. 113.**

35 ¶ Demandata ¶ etiam antistitibus sacris cura annonæ, vt iusto pretio vendatur egentibus, *l. 1. de episc. audien.* Hancq; eandem Athalaricus rex Gothorum illis rursum iniunxit, apud Casiodorum, *lib. 9. Variar. episc. 5.* ¶ Chilpericus ¶ rex Galliarum ante Sueffonum, filius Clotharii regis Francorum, liberatus ab ob- sione & periculo, quo cingebatur apud Tornacum a fratre Sigiberto, donauit episcopo Crastino, sicut regium, vt iunxit in Tornaco, cum quadam temporalis iurisdictione in Flandros, anno domini 578. *Meyerus lib. 1. Annal. Fland. in eo. annot.* Et hodie in Gallia in pleriq; locis ex liberalitate principum, & iure clientelarum per ecclesias possessarum, etiam in laicos & iurisdictionem temporalem habent episcopi, & abbates: quæ notiora sunt, quæ vt probatione indigeant, nosque alibi de sico episcopali agimus.

37 ¶ Apud ¶ Ruthenos seu Moscouitas, vt refert Sigismundus Liber Baro, in *Commentariis rerum Moscouitarum*, episcopi notio est, de ditortis factis inter Kez, quos dicunt, id est, duces, & inter quos dicunt Boiarones, id est, nobiles, & super omnes seculares, qui concubinas fouent: item si quando vxor marito non obsequatur, si quisquam in adulterio vel fornicatione deprehensus fuerit, si vxorem consanguineam duxerit, si coniuux coniungi quippiam mali machinetur, de diuinationibus, incantationibus, venenis, de contentionibus propter hæresin vel fornicationem susceptis. De Sodomitis, sacrilegis, mortuorum spoliatoribus, qui ab imaginibus & statuis sanctorum amouerint, de iis qui canem, auem, aut aliud animal immundum in adem sacram duxerint, aut comederint: hisq; pœnas imponunt, aut si filius parentes fororesq; acris in crepauerit, item mensuras rerum singularum ordinare statuerque debent ex concilio Tolitano 3. can. 16. episcopi cum iudicibus secularibus idola destruere debent, & cap. 17. de iis qui necarunt filios agnoscere. Apud nos etiam plura sunt, de quibus iurisdicō ad episcopum pertinet: verū de ea alibi dictum est, *diximus in l. b. arti. Iuris, c. 1.*

38 ¶ In ¶ symbolo dignitatis & potestatis huius, baculus pastoralis datur, *c. disciplina. 4. s. dist. Vt Mofi & Aaroni virga, Exod. 4.* accipit autem a superiore summo Pontifice, qui tamen non fert baculum, cum ratione, cuius meminerunt, vt de baculo dato a D. Petro D. Martialis historia, tum etiam quia is a nulli homine, sed a Deo accipit potestatem, *textus cum gloss. in c. 1. s. fin. de sacra unct. lib. 1. Decret. tit. 13. C.* Hic baculus vnus ex more Romanæ ecclesie, rationesq; traduntur, vt ea potestate in Dei ecclesiam morosi & gentiles trahantur, & delinquentes inuiti cogantur ad mentem redire, *gl. pen. in d. s. fi. c. vni. de sacra unctio.* Item quia pedum incurrum non lædatur oues, sed in viam redire sine læsione cogat: est tamen pastoralis baculus cruciatus apud Ruthenos, *Sigismund.*

39 *Liber Baro, in reb. Moscouitarum.* ¶ Apud ¶ Vtopienfes inulancs loco baculi præfertur cereus, *Thomas Moras lib. 2. Utopia.* vt arbitror symbolum bonæ vitæ, quæ aliis in episcopo præluere debeat. Datur & annulus episcopo tanquam sponso ecclesie, *ca. sic. ut vir. 7. q. 1.* ¶ Mithra ¶ quoque vel cydaris bicornis, vt scientiam vtriusque testamenti capitis sui esse ornamentum cognoscat: & aliquo modo metuendus populo videatur. Quemadmodum legitimus Mosis faciem conuexam visam, cum de monte descenderet, *Exod. 34.* Apud Moscouitas archiepiscopi, episcopi, & abbates, mitras nigras, & rotundas ferūt: solus autem episcopus Noruogardensis albam bicornem more nostro, *Sigism. Liber Baro comment. de reb. Moscouit.* Flamines quoq; apud idololatrias Romanas habebant pilea, *Ant. Gellius, lib. 5. c. 8.* & ætate filio caput cingebant, quia eo nudato incedere nefas habebatur, *Plinius lib. 3. c. 11.* quemadmodum & sacerdotes augures litu o vtebantur, *Lin. us in 1. id est, baculo incuruo, de quo Cicero, quid lituus iste veltet, quod clarissimum est in signe auguratus, vnde vobis est traditus? Cicero. 1. de 4. diuin.* ¶ Conceduntur ¶ et episcopo sandalia, quæ vigilantissimam gregis curam significantem vestis linea summa, quæ puritatem: chirothecaque, quæ manus ab omni humana cōtaminatione conferuandas esse admonet. Est & superhumeralis, cum mytherio, & reliqua ornamenta, quæ & in lege antiqua sacerdotibus erant my-

stica, *Exod. 28.* ¶ Quia ¶ igitur episcopis cura gregis Domini per 41 partes fait distributa, cum fiducia tantæ probitatis, placuit & u. a. toribus, vt quilibet episcopus suo muneri summa fide inuigilaret, & ne ordinem turbaret decretum, in alias prouincias transfuendo. Vt enim contugium corporale non potest ab homine, vt a Deo coniunctum separari, *c. 19. D. Matth. sic nec contingit se, mel cum ecclesia sua ab episcopo iutum nisi ex causa & a summo Pontifice solum, c. 2. & 3. de translat. episcop. lib. 1. Decret. tit. 7. c. cauendum. c. quamuis, 3. q. 6. c. mutationes, 7. q. 1. vt nec patriarche id liceat, c. 1. eod. tit. de translat. episc. Decretum autem est in synodo Nicæna de non transferendis episcopis, vt e caaso etiam auctibus in ecclesia præcideretur, quod multa ex presentatione competitorum euenissent mala, *Niceph. Calix. lib. 12. c. 16.* Et sub Theodosio, episcopi omnes vna cum Neçtario constituti Constantinopoli, senatusconsulto cauerunt, vt Nicenæ synodus decretum certum esset, & iuxta antiquos canones episcopi in ecclesiis suis manentes, non temere in aliarum diocesium fines transfrent, quod antea facile fiebat propter persecutiones, *Niceph. Calix. lib. 12. c. 13. Socr. lib. 9. histor. Tripartit. c. 13.* Ceterum canon de episcoporum in alias parochias mutatione, *uerb. canon. 8. uerū de v. id est, transitionem, non mutationem episcoporum prohibet.* Transitio eorum est, qui per arrogantiā, forte micendatium rerum gratia in threnosis filium, quæ inhihibetur, non legitime trāslatio, ¶ Nam ¶ & primus 43 ap. stolo rum Petrus ecclesiam Romanam gubernauit trāslati, & alii plures trāslati licite, quos refert Niceph. Calix. lib. 14. histor. ecclesie. 39. & Socrates in histor. Tripartit. lib. 12. cap. 8. Episcoporum reperantur species, eorum, qui titularii, & chorepiscopi appellantur. ¶ Ambulatorii ¶ etiam spud nos, & vt vocantur par- 44 tatiui reperuntur episcopi, titularios vocat Synodus Tridentina: il enim vere episcopi affecti sunt dignitatem & potestatem & titulum. Verum non potiuntur fructibus sui beneficii vel suæ ecclesie, episcopali sede ab Agarenis occupata. Ambulatorii & mobiles didi episcopi, quod veluti a propriis exules, possint vbiunque peruenient consentiente le ci episcopo, & vt delegatæ, minus episcopale obire. Potest nam quæ quidem episcopus in sua sede, quæ iuris d. etionis sunt, cui liber delegare, etiam non episcopo, at quæ ordiuis sunt non potest nisi episcopo, *cap. penult. de consecrat. ecclesiar. apud Gregorium.* ¶ Quare ¶ hic episcopus titularius, 45 poterit, vt delegatus ea, quæ ordiuis sunt vice episcopi in episcopatu alieno peragat, veluti clericos ordinare, virgines, aut christiā consecrare, & reliqua, quæ ministerium exigunt consecrationis perficere. Episcopatus isti titularii retinent prioris status vnam, & eos quibus conferuntur impellunt quodammodo, si zelo Christianæ fidei teneantur, eo vbi sunt prehefici, vt experiantur, si quid ex grege possint vel restituere in pristinum salutem, vel si qui adhibuit sint, si liceat eo proficisci in fide conseruent ac nutriant. Et nec eo iudicio non alia ratione conferri debent isti episcopatus, nec aliis quam operariis pro vinea Domini mori paratis. Alioquin enim mihi videtur valde ambitiosus, & iniuriam ecclesie Dei irrogare, qui prohibitam *uerb. canon. 8.* & transitionem in alienos episcopatus prætextu speciosi tituli, aucupatur, nullo modo de grege, quem desiderauit, sollicitus.*

¶ Chorepiscopi, ¶ Græcis *χορηγοί*, erant vicarii ab episco- 46 pis in aliquem locum dioceseos missi, vt notat Budæus ex Basilio, *Budæus in comment. lingue Græca.* De istis Damascus Papa tra- ctat in *epistol. 4. in volumine conciliorum.* ¶ Erat ¶ illis officium eum 47 episcopis commune fere in omnibus, demto quod erigere altaria non possent, nec ecclesias consecrare, nec per impositionem manuum fidelibus baptizatis, vel conuersis hæreticis, paracle- tum spiritum tradere, non christiā consecrare, non baptizatorum frontes christiāte signare, non publice quemquam poenitentem in missa reconciliare, auctore Leone summo Pontifice, *ca. quamuis, 68 distinct.* De Chorepiscopis, concilium sub Carolo Magno Aquilgrani habitum, Ancyrense statuit, ne quicquam facerent absque licentia episcopi, in cuius essent diocesi in *legibus Francis, capit. 19.* quod & in concilio Laodicensi statutum est, *concilio Laodicensi, cap. 57.* Meminit & concilium œcumenicum Chalcedonense, ne Chorepiscopi, vel alii episcopi ecclesiasticæ muneris participes, prætio vel nundinatione fiant. Quod Gennadius patriarcha Constantinopolitani rursum synodali constitutione firmavit, *libro secundo juris Orientalis, in Gennadii constitutione.* Is floruit circa annum domini 470. vt ait Trithemius de *scriptur. ecclesiasti.* Ante eum tamen inuenio Damalium Hispanum summum Pontificem, qui cathedram conscendit anno domini 368. ¶ Chorepiscopos ¶ iam improballè, crescentibus 48 tam

tam titulis clericorum, can. Chorescopi, ss. distin. de creuitque tam- men, ne quid Archidiaconi, quos vocabant Chorescopos, ali- quid molantur contra episcopos, Sigibert. & Isidorus, in concil.

49 ¶ Exstat apud Gregorium Nazianzenum iuramentum & vo- tum episcopale, quod omni speciei episcoporum maiorum & minorum commune est, & Christianorum, incipiens.

Ἡ μὲν τὸν λόγον αὐτῶν, ὁ μὲν θεὸς ἐστὶν ἡμῶν, ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἐστὶν ἡμῶν, &c.

Cuius summa est, ut iuret se fidem rectam seruaturum, non desi- deraturum sedem magnam, non questurum opem aliunde, quam a Deo, humanam. Quod fecisse Iemarianus notat Epiphanius, dum ait, ἔρχομαι μὲν ἐπιθεὶς σαρκὸς δεξιὰν Κορναπίου τὸν βασιλέα, ἢ ἀπο- κρηθῆναι τῷ βασιλεὺς δεξιᾷ. Habentes secum & carnis dexteram Constantium imperatorem, & per assimilationem præferentes, principis dexteram. Iurat insuper se secundis rebus in superbiam non itarum, nec malis cessurum, iura inter iudicandum seruaturum incorrupte, se victurum sine inuidia, sine ira, sine detractatione, sine inertia, sine odio, sine vitioe propria inimici: quod pauperes vacuos non finet abire, quod verbum Dei prædicabit.

De Abbatibus. Cap. 13.

Tota 18. ca. in 1. parte Decreti Gratiani

- 1 Abba vox quid, & unde.
- 2 Abbatibus appellatio quando primum coepit. Hilario Anachoreta primus monachus, eod. D. Antonius, eod.
- 3 Abbatibus nomen superbe usurpatum, & reprehensum.
- 4 Abba nomen dignitatis, & præpositura.
- 5 Archimandrita quis.
- 6 Heteriar. ha quis dicatur.
- 7 Abbatum distinctiones ratione exemptionis regule commenda, & varii ordinis.
- 8 In Abbatibus qui possunt eligi.
- 9 Abbatibus ex quibus eligendi.
- 10 Abbatibus qua debeat esse atus.
- 11 Ad Abbatibus rex Galliarum nominat.
- 12 Abbatibus & abbatibus electionis confirmatio ad quos pertineat.
- 13 Abbatibus benedicti debent intra annum post electionem.
- 14 Abbatibus, & episcopis differentia.
- 15 Abbatibus benedicti suos monachos benedicunt, dummodo sint presbyteri.
- 16 Abbatibus dignitatis ratio, & finis, & potestas, seu iurisdictio.
- 17 Abbatibus aut monachis non interstiti nuptiis, non suscipiant de Baptismo.
- 18 Abbatibus sola non alloquatur virum, non velot virgines.
- 19 Abbatibus que liceant, & prohibeantur.

1 ¶ Vpicanur quidam, Abba vocem, primam esse ex qua prodie- rit Pappa mutato b. in p. & sublatam primam vocali a. Hebraei vo- cant patrem Pabba. cui nomini Chaldaei & Syri suo more ad- dant in fine Na. unde factum Nabba, D. Marc. 14. ad Roman. S. ad Galat. 4.

2 ¶ Titulus hic & forma appellationis ex Anachoretis primum coepit frequentari in Christiana religione. Scribunt namque So- zomenes, lib. 5. c. 10. D. Hieronymus, in vita Hilarii. & alii, Poly- dorus Verg. lib. 7. c. 1. Hilariorem Anachoretam in saltibus The- baidis Syriae primum floruisse monachum, a quo plures viuendi formulam accipientes, eremi cultum in certam transulerunt. Vi- xit & D. Antonius in Thebaica regione Aegypti, & inibi condidit monasterium. Hunc in numeri postea secuti sunt, qui suos duces & præpositos nomine patrii abbates dixerunt. Fuit hoc nomen primum tributum monachis, & solitariis venerationis causa ab- iis, qui se tanquam filios edoceri & haberi noerant. Postea tra- men in ambitionem apud quosdam degeneravit, ut quondam etiam fastidita superbia eorum, qui volebant vocari. In quos inue- hitur superbia detestatus D. Hieronymus, in epistolam 4. ad Galat. c. 4. dum ait, Cum autem abba, pater, Hebraeo sermone Syriquo dicatur. & Dominus noster in euangelio præcipiat nullam patrem vo- candam nisi Deum, D. Matthaei, c. 23. nescio qualiscentia in monaste- riis vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquiescamus. Lo- quitur enim de iis, qui nulla cura aliorum donati, nullis præpositi se ita nominari desiderant. Transiit namque hoc nomen in digni- tatem & præposituram monachorum, quod idcirco ab aliis quam a præpositis certis vsurpari vere sine stultitia vel gloria nequit: sol- licitudinis potius, quam honoris appellatio, gl. in c. suam, ad verb.

non ascendat, de era. & qualita ¶ Dicitur ¶ itaque olim abbas pisco & nomine Græcis ἀρχιμανδριτης archimandrita, i. nos reddentes, omnes de Summa trinitate. quo tempore tyranni persequebantur Chri- stianos, qui metu eorum in sylvas & eremum secedebat, & in spe- lucis quæ uisus dicitur, se continebant, ad Hebraeos, c. 11. Qua- re retento hodie nomine, ratione solitariae vitæ, quam eligunt illi, quibus præsumt abbates, archimandritæ dicuntur. ¶ Item ¶ & ἡ τριπεδῆ γὰρ heteriarthæ: Siquidem apud Suidam ἡ τριπεδῆ γὰρ dicitur, ὅτι ἡ τριπεδῆ ἀρχων, princeps fodalitii.

¶ In provinciali Romano ecclesiarum, traditur monachorum 7 ordines. S. Basilii caput vocari archimandritam. Abbatum alii exemti a potestate episcopi diocesanos, alii ei subditi, alii regulares, & tales omnes esse debent ex regula monasterii, alii commenda- titii, qui seculares clerici, in commendam abbatias habentes. At- que abbatum tot varia nomina, quot sunt ordinum quibus præfi- ciuntur nomenclaturæ.

¶ Eliguntur ¶ iure abbates, vel ordinantur illi tantum, qui in re- gula eius asceterii competenter instructi fuerint, ca. officii sui, cap. 38. de electio ap. Gregor. qua scientia requiratur in abbate tradit glo. § deinde. de electio in prag. sanctione. quo fit, ne laici huius dignitatis sint capaces, nec seculares clerici aut presbyteri, c. cum ad nos tram. & can. cum in magist. & can. cum causam, de electio. Cum alioquin beneficia regularia dentur regularibus, secularia tantum seculari- bus, c. cum de beneficio, de præben. in sex. nisi per commendam ex gratia summi pontificis aliter statuat, ut suo loco dicemus, Deo fauente. Vnius monasterii abbas vnus tantum eligitur, can. cleri- cus, 21. quæst. 1. ut statutum est in concilio provinciali, etiam Epau- nesi tempore Gelasii Papæ, & Sigismundi Regis. Et in concilio Ca- billonensi, ne duo vnus monasterii essent abbates, concil. Cabillonens. can. 25. ¶ Possunt & eligi in abbatibus monasteriorum vestali- um seu virginum sacrarum, scemina, & vna ex vestalibus eius ordi- nis, cuius est abbatia, per alias vestales iure, can. indemnitate, de electio in sex. eaque habeat iurisdictionem in sibi subditos, c. dile- cta, de prinsep. apud Gregor. qualem abbas in sua abbatia, c. 2. de iudic. Eligitur illa præposita non minor annorum quadraginta, can. nemo, 78. dist. 5. presbyteros. & sequenti de sanctissimis episc. collat. 9. an. diaconissa, de episc. & cler. C. & quæ post professionem an- nos octo laudabiliter vixerit, nec tamen vna duobus monasteriis præficatur: & si ea quæ eligitur aliam habeat abbatiam, tenetur intra sex menses, alteram emancipare & eiurare ex concilio Tri- dentino, sessione 6. in canonibus regularibus, can. 7.

¶ In tate porro olim variatum est: nam aliquando sexage- 10 naria, can. Iuuenulus, 20. q. 1. aliquando triginta annorum, c. inde- mnitate, de electio in sex. aliquando 25. esse debuit, cap. cum in cunctis, § inferiora, de electio apud Gregor. ¶ Iure ¶ Gallico vt episco- 11 patus, sic abbatia ad nominationem regiam pertinent, enervata electionis antiqua formula, tit. de regia ad prælaturas nominatio in concordatis.

¶ Confirmatio ¶ electionis abbatum & abbatissarum, si mo- 12 nasteria exempta sint a potestate episcopi diocesani, a summo pō- tifice, can. cum monasterium, ca. 13. de electio apud Gregor. c. si abba- re. eo. tit. in sex. cap. cum venerabili, de consuetu. alioquin monaste- ria, vt reliquæ ecclesie diocesanos iure communi subiant episco- po, & correctioni & dispositioni eiusdem, cano abbates, 18. q. 2. Et ipse abbas, si criminis reus inueniatur, ab episcopo deponitur, et- iam inuito conventu, can. abbas, & can. si quis abbas, 18. q. 2. Neque is inconsulto episcopo ecclesie suæ res alienat, can. abbatibus, 12. q. 2. Et generaliter monasteria omnia subiacuntur, sicut & eorum ecclesie, episcopo in lege iurisdictionali, c. conuenerunt, & c. dile- ctus, de offic. ordinar. can. cognouimus, & cap. hoc tantum, can. mona- steria, 18. quæst. 2. can. interdiximus, 16. quæst. 1. quanquam non sub- iaciantur legi diocesane in his, quæ iure monasterii ex facultati- bus & bonis piorum offeruntur, can. cum pro utilitate, 16. q. 1. can. si ex laicis quispiam, 10. q. 1. Liqueat aut ex iuris pontificii decisio- nibus, in quibus eximuntur abbates monasteriorum ecclesie, a pontificis diocesani potestate, can. seruitium, 18. q. 2. Tradunt et- iam, ecclesie illorum seculares, legi diocesane episcopi subiaci, 1. can. de his. & ca. antiquos canones, 10. q. 1. can. statuumus, 12. q. 2.

¶ Abbates ¶ confirmantur, & benedicuntur post electionem in- 13 tra ann. Clem. 2. §. statuumus, de stat. mon. loco consecrationis episcopalibus, ca. 1. de supplen. neg. lig. prælat. not. in Clem. 2. de stat. reg. Quæ- nis episcopus, & abbas in hoc differant etiam cum aliis multis, q. electus & confirmatus in abbatem, ante benedictionem accepta dicitur abbas, d. c. 1. de supplen. neg. lig. prælat. c. meminimus, de accus. & ideo beneficia electi & confirmati in abbatem, post adeptam